

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

Найважливішим напрямком підвищення ефективності систем державного управління є вдосконалення їх складової частини – системи внутрішнього контролю. Зміна вектору від традиційно пасивного, констатуючого контролю до його активних форм: контроль-аналітичного забезпечення управління інформацією, зниження ризиків, обґрунтування організаційних і управлінських рішень та виявлення резервів підвищення ефективності роботи підприємств.

Розглядаючи наукові і правові напрацювання у даній галузі слід зазначити, що після вивчення передового міжнародного досвіду функціонування систем ДВФК (“Кодекс етики та міжнародні стандарти внутрішнього аудиту”, “Інтегрована концепція внутрішнього контролю”, яку в даний час називають – концепцією COSO і т. д.), а також за результатами проведеної оцінки існуючого стану справ у відповідній сфері в Україні, ГоловКРУ запропоновано “Концепцію розвитку державного внутрішнього фінансового контролю та план заходів з її реалізації”. Відповідні документи схвалені розпорядженнями Уряду від 24 травня 2005 року № 158 р та від 16 листопада 2005 року № 456 р. Крім того розроблено “ Стандарти контроль-ревізійної роботи в системі центральних органів виконавчої влади”, які розкривають загальні вимоги до перевірок, суб’єктів, що їх здійснюють, їхні права та методологію здійснення перевірок.

Мета діяльності органу внутрішнього контролю включає досягнення органом належного рівня економії, ефективності і результативності при виконанні покладених завдань; достовірність фінансової, статистичної і управлінської звітності; дотримання встановлених законодавством та керівництвом норм і правил; належний захист активів від втрат. Наразі відсутнє усвідомлення важливості функціонування цієї системи, а більшість керівників органів не користуються внутрішнім контролем як важливим інструментом фінансового управління. Переважна частина нормативно визначених процедур на практиці застосовується формально. Законодавством не передбачена відповідальність керівника органу за забезпечення належного функціонування системи ВК [4]. Найактивнішим ініціатором зміни ідеології і підходів до державного внутрішнього фінансового контролю (ДВФК) в Україні була і є інспекційна інституція – Головне контроль-ревізійне управління. Сутність реформування на даному етапі ДВФК полягає у наступному: Зміна ідеології, раніше під словом "контроль" розумілися виключно ревізії і перевірки, а контрольна діяльність ототожнювалася виключно з Рахунковою палатою, КРУ, відомчими контроль-ревізійними підрозділами та іншими контролюючими органами. Новітня модель базується на відповідальності керівника за абсолютно усі види діяльності, операції і процеси, а не лише за фінансово-господарську діяльність очолюваного ним органу. Це означає побудову в кожному органі саме системи фінансового управління і контролю, яка складатиметься з системи правил, регламентів і процедур, які закріплені документально і застосування яких є обов'язковим.

Запровадження нової професії – внутрішнього аудиту, який не є інструментом покарання чи вирішення кадрових питань, як це іноді трапляється з відомчими ревизорами. Метою внутрішнього аудиту є надання рекомендацій з удосконалення діяльності органу державного сектора, підвищення ефективності процесів управління, що сприяє досягненню мети органом державного сектора. До завдань внутрішнього

аудиту належить також забезпечення ефективного внутрішньо-управлінського контролю відповідно до понесених витрат та здатність надання незалежних та об'єктивних рекомендацій щодо ефективного використання наявних ресурсів.

Оскільки внутрішній аудит має іншу природу, цілі та завдання, ніж відомчі контрольно-ревізійні підрозділи, поєднання несумісних між собою ревізійних та аудиторських функцій в одному підрозділі є неприпустимим, бо втрачається сенс його застосування. Заключним кроком є гармонізація фінансового управління, контролю і внутрішнього аудиту на центральному рівні, що в свою чергу підвищить ефективність управління державними фінансами. Ці функції на період реформування покладено Урядом на Голову КРУ [6, с. 2-3]. Крім того це дасть можливість зосередитися на поліпшенні роботи органів держсектора та підвищенні ефективності їх діяльності, причому не лише фінансової. Запобігання прийняттю помилкових управлінських рішень, поточний контроль за своєчасністю і повнотою виконання таких рішень і господарських операцій матиме наслідком мінімізацію непродуктивних витрат і позитивні результати для економічного розвитку як державного сектора, так і країни загалом [5]. Реалізація Концепції сприятиме адаптації вітчизняного законодавства до законодавства ЄС, а також вдосконаленню діяльності органів державного сектору шляхом переходу від адміністративної до управлінської культури. За таких умов керівники зазначених органів незалежно і ефективно здійснюють процес управління ресурсами для досягнення цілей. Отримана обґрунтована інформація про діяльність органів державного сектору сприятиме раціональному використанню державних ресурсів та зміцненню фінансової дисципліни, оперативному реагуванню на виникнення або загрозу виникнення фактів неефективного використання державних ресурсів та фінансових порушень [1, с 10]. Важливо, щоб в період реформування контрольно-ревізійні підрозділи, бухгалтерські, планово-економічні та фінансові служби не були сторонніми спостерігачами. Їх головним завданням повинна бути допомога у побудові адекватних внутрішніх систем контролю. Для забезпечення належного сприйняття та подальшого розвитку системи ДВФК необхідні систематичні обговорення і консультації як на найвищому управлінському рівні, так і з безпосередніми майбутніми споживачами “додаткової користі” (за термінологією ЄС) внутрішнього аудиту. Підсумовуючи усе вищесказане можна зробити висновок: побудова системи внутрішнього контролю, зміщення акцентів у бік попереднього і поточного контролю дасть можливість органам держсектора більш ефективно використовувати державні ресурси для максимального досягнення встановлених цілей, завдань, планів та вимог щодо їх діяльності. Це забезпечить дотримання належного рівня законності, економічності, результативності та прозорості у діяльності органів, попередження фактів незаконного і нецільового використання державних ресурсів, сприятиме удосконаленню системи управління.

Література: 1. Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю. Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 травня 2005 р. - № 158-р.

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України Про внесення змін до Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю та затвердження плану заходів щодо реалізації на період до 2017 року від 22 жовтня 2008 р. – № 1347

3. Кодекс етики і міжнародні стандарти внутрішнього аудиту. Інститут внутрішніх аудиторів. – 2004 р.

4. Стандарти контрольно-ревізійної роботи в системі органів виконавчої влади – 2008 р.

5. Дрозд І. К., Шевчук В. О. Державний фінансовий контроль. Навчальний посібник. – К. – 2007р.

6. Бариніна М. Внутрішній аудит – другий стовп ДФК. // Фінансовий контроль. – №4 2007р.